

Projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT DEN HAAG IN VOGELVLUCHT

Leerlijn Theater | Thema Onze stad | Groep 7 en 8 | September 2018

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Kijk ook even op de [Facebookpagina](#) van Cultuuronderwijs op zijn Haags voor meer informatie en het gebruikersplatform.
- ✓ Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de begrippenlijst [via deze link](#).

Inhoudsopgave

1. Informatie.....	1
2. Introductie.....	2
3. Oriëntatie.....	3
4. Opdracht: Haagse hoogtepunten.....	6
5. Opdracht: Haagse helden.....	10
6. Opdracht: Haagse historie.....	13

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten.

Wat doen de leerlingen in dit project?

Het overkoepelende thema van dit project is het vergroten van kennis over de stad Den Haag. Want wat is Den Haag? Dat kun je niet in één zin vangen, maar wel laten zien met een panorama van indrukken. Je kunt een keuze maken uit de mogelijkheden die aangeboden worden en de projectideeën aanpassen aan het eigen lesprogramma. Met het uitvoeren van het project maak je een theatrale reis door Den Haag. Je kunt steeds een aspect uitlichten en verdiepen naar keuze of alle mogelijkheden aanstippen en de leerlingen laten kiezen. Je kunt er ook voor kiezen om een van onderstaande bijnamen van Den Haag als focus te nemen voor de samenstelling van het project:

- Groene stad aan zee
- Mooie stad achter de duinen
- Stad van vrede en recht
- Internationale stad
- Regeringsstad
- Stad van het Koningshuis

Waarom dit project?

Den Haag is van oudsher een plek waar mensen uit veel verschillende landen komen om te werken, maar ook voor recreatie. Dit is tegenwoordig nog meer het geval. Den Haag staat bekend als het wereldcentrum voor vrede en recht. In bijna alle klassen van Haagse scholen zitten leerlingen met verschillende culturele achtergronden. Om de gezamenlijke kenmerken van de stad te benadrukken gaan de leerlingen werken aan thema's die bij de stad horen: de gebouwen, de helden en de geschiedenis. De leerlingen gaan zich realiseren dat een stad als Den Haag een bijzondere plek is om te wonen.

Houdingsdoelen

In dit project worden bij de introductie, oriëntatie en opdrachten kennis- en vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen.

De leerling:

- toont zich nieuwsgierig en proactief;
- kan positief-kritisch reflecteren op eigen werk en op dat van anderen.

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van een bezoek aan een voorstelling of de komst van een [kunstenaar in de klas](#).
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Benodigdheden

Bij elke opdracht staat een opsomming van benodigdheden weergegeven.

Reflectievragen

De reflectievragen bij de fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.

2. Introductie

Kennisdoelen

De leerling:

- kan een aantal kenmerkende plekken noemen van de stad Den Haag;

Vaardigheidsdoelen

- kent een aantal Haagse woorden.

De leerling:

- werkt zelfstandig aan een spelopdracht;
- schrijft een couplet of een gedicht en draagt dit voor.

Benodigdheden

- promotiefilmpje *Welkom in Den Haag. Stad zonder muren, vrijplaats voor grenzeloos denken*. Zie de YouTube-link in de opdracht hieronder.
- gedicht van Annie M.G. Schmidt: [‘Wat voor weer zou het zijn in Den Haag’](#)
- filmpje *Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?*. Zie de YouTube-link in de opdracht hieronder.
- bundel *De mooiste gedichten over Den Haag* van Sipke van der Land (uitgeverij KOK)

Aan de slag in de klas

Voer onderstaande opdrachten in volgorde uit:

1. Bekijk en bespreek het YouTube-promotiefilmpje [‘Welkom in Den Haag. Stad zonder muren, vrijplaats voor grenzeloos denken’](#).
2. Lees het gedicht ‘Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?’ van Annie M. G. Schmidt voor. Bekijk eventueel ook een [filmpje met een gezongen versie](#).
3. Bespreek de tekst van het gedicht met de leerlingen. Doe dit aan de hand van de volgende vragen:
 - Welke woorden kennen ze niet?
 - Waar gaat het over?
 - Welke plekken worden genoemd en waar zijn die te vinden?
 - Wat vinden ze van het gedicht?
4. De leerlingen herschrijven individueel of in tweetallen een couplet van het gedicht ‘Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?’. Wijs hen op de muzikaliteit en de strekking van het gedicht.

3. Oriëntatie

Kennisdoelen

De leerling:

- kan een aantal kenmerken noemen van de stad Den Haag;
- kent een aantal bijnamen van de stad Den Haag.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- kan informatie over de stad opzoeken op internet;
- kan improviserend een kort stukje opvoeren.

Benodigdheden

- dronefilmpje *Dit is de stad Den Haag*. Zie de YouTube-link in de opdracht hieronder.
- fragment van een [debat in de Tweede Kamer](#).

Aan de slag in de klas

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen.

- Hoe vind je het om in Den Haag te wonen?
- Wat is jouw lievelingsplek?
- Wat is er volgens jou minder leuk aan Den Haag?
- Als je ergens anders bent, heb je dan heimwee naar Den Haag?
- Wat maakt Den Haag Den Haag (verschil met andere steden en dorpen)?
- Wat betekent Den Haag voor jou?
- Wat betekenen jij voor Den Haag?
- Ben je, of voel jij je, Hagenaar/Hagenees?

Oriëntatieopdracht

Voer onderstaande opdrachten in volgorde uit of maak een keuze.

De stad in beeld

Doorloop de volgende stappen:

1. Bekijk met de klas [deze timelapse](#) van Den Haag.
2. Voer een klassengesprek aan de hand van de volgende vragen:
 - Wat is er bijzonder, belangrijk, anders, leuk of gek aan Den Haag?
 - Welke bijzondere plekken en gebouwen zijn er?
 - Welke bijnamen heeft Den Haag?
 - Wat kun je zelf verzinnen en wat kun je op internet vinden?
 - Waar kun je nog meer informatie vinden?
 - Wat heeft Den Haag wat een andere stad niet heeft?
3. Maak met de klas een grote poster over de stad Den Haag. Hang een groot vel papier op. In de loop van het project kan alles wat er gevonden wordt over Den Haag – beelden van de stad en van de theateropdrachten – hierop stapsgewijs aangevuld worden.

Van ooievaar tot meeuw

Doorloop de volgende stappen:

1. Bespreek: hoe ziet Den Haag eruit van bovenaf? Als een groene stad aan zee. Bekijk [dit dronefilmpje met uitzicht over Den Haag](#). Vraag: wat is er kenmerkend aan Den Haag? Laat de leerlingen zich voorstellen hoe het is om boven Den Haag te vliegen. Eerst als ooievaar over de parken en bossen, dan als meeuw over Scheveningen en de zee.
2. Laat de leerlingen dit naspelen in een improvisatie. Eén speler is de meeuw, de andere de ooievaar. Laat de duo's een dialoog improviseren waarin de verschillen duidelijk worden. Wat zijn de kenmerken van de vogels? Hoe praten en bewegen ze? De vogels krijgen een meningsverschil. Bijvoorbeeld over:
 - Wat is de mooiste plek in Den Haag?
 - Waar vind je het beste eten?
 - Waar kun je het beste patatjes jatten?
 - Waar is het gezellig druk of lekker stil?
 - Waar is het echt leuk?
 - Waar kun je lekker slapen?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat valt je op als je vanuit de lucht naar de stad Den Haag kijkt?
- Is er iets dat je nieuwsgierig maakt of verbaasd? Zo ja, wat?
- Waar zou jij als eerste naartoe vliegen als je kon vliegen boven Den Haag?

4. Opdracht: Haagse hoogtepunten

In de eerste opdracht ligt de nadruk op het verbeelden en uitbeelden van Haagse plekken. Er wordt gewerkt met poëzie, voordrachten en het maken van tableaux vivants. De plekken en ruimtes die worden belicht zijn zeer gevarieerd; het kan gaan om een bushalte, maar ook de eigen kamer van de leerling, het strand of een paleis. Allemaal plekken in Den Haag. De leerling leert de uitgekozen plek beter kennen door middel van diverse dramatische spelvormen.

Kennisdoelen	De leerling kent een aantal typisch Haagse plekken.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• improviseert een scène met een duidelijk begin, midden en eind;• maakt een aantal tableaux die een kort verhaal vertellen.• kan voordragen.

Benodigheden

- uitgeprinte versie van het gedicht 'Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?'
- een grote lap waarachter de leerlingen hun tableaux kunnen maken. [Bekijk de Toolbox](#) voor het filmpje.

Bij het laten zien van de tableaux is het handig om een grote lap te gebruiken die opgehouden wordt door telkens twee nieuwe leerlingen per tableaureeks. Daarachter kunnen de groepjes steeds hun nieuwe tableau vormen zonder dat het publiek het ziet. De leerlingen laten het doek zakken en de spelers blijven ca. tien seconden stilstaan in hun tableau.

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Haagse hoogtepunten

Maak een keuze uit onderstaande onderzoeksopdrachten:

Stadsiconen (inventarisatie)

Laat de leerlingen onderzoeken welke belangrijke gebouwen er in Den Haag te vinden zijn. Wat is hun functie en geschiedenis? Denk daarbij aan:

- paleizen zoals Noordeinde en Lange Voorhout, de Koninklijke Schouwburg, het Vredespaleis en het 'IJspaleis'
- historische gebouwen zoals het Binnenhof
- markante nieuwbouw zoals het 'Strijkijzer'

Vul hiermee de grote poster uit de oriëntatieopdracht aan.

Ik voel me zo... (warming-up)

De leerlingen lopen door de ruimte. Jij geeft opdrachten waarbij de leerlingen met hun hele lijf en zo overdreven mogelijk een emotie of gemoedstoestand moeten uitdrukken. Bij het commando "bevries" staat iedereen stil. Daarna volgt een nieuwe opdracht. Stimuleer de verbeelding door een situatie te schetsen. Bijvoorbeeld: je bent verdwaald in het Zuiderpark, je wordt achtervolgd in de stad (angstig), je ziet een meisje op het strand waar je verliefd op bent.

Mijn kamer (verbeeldingsoefening)

Doorloop de volgende stappen:

1. De leerlingen sluiten hun ogen en stellen zich voor dat de ruimte waarin ze zitten hun huiskamer is. Hoe zouden ze de ruimte inrichten? Laat ze er zich een zo duidelijk mogelijk beeld bij vormen.

2. De leerlingen lopen door het lokaal en vertellen wat ze allemaal in hun verbeelding zien. Welke voorwerpen staan waar? Welke betekenis heeft een voorwerp voor hen? Hoe ziet een voorwerp of meubel eruit?

Welke stoel? (installeren van de ruimte)

Zet een stoel in het midden van het speelvlak. Deze stoel kan van alles zijn. De leerlingen bepalen door hun spel wat voor stoel het is. Bijvoorbeeld een tandartsstoel, troon of directeursstoel. Deze oefening kan met of zonder tekst, individueel of in tweetallen uitgevoerd worden.

Windvlaag (tableau) zie het [Toolbox filmpje](#).

Neem uit het gedicht 'Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?' de volgende strofe:

*Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?
Wisselvallig met telkens een bui?
Wat voor weer is het daar nou vandaag?
Is het weer voor een vest of een trui?
Is er regen vandaag?
Waait de wind met een vlaag
alle voetgangers weg van het Spui
En duikt iedereen diep in zijn kraag?
Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?*

Deel de groep in tweeën. Een deel is publiek en het andere deel staat op het speelvlak. Geef de leerlingen de opdracht om deze strofe uit te beelden als stilstaand beeld (tableau vivant). Let op fysieke houding en emotie van het individuele standbeeld, maar ook op het grote geheel, de plaats van de spelers in de ruimte en de afwisseling van houdingen. Hierna wisselt de groep. Maak van het eindresultaat een foto.

De plek (installeren van de ruimte)

Laat de leerlingen in groepjes van drie of vier een ruimte verbeelden zonder attributen te gebruiken (behalve eventueel stoelen). Door het uitbeelden van handelingen geven ze de ruimte vorm. De leerlingen kiezen een plek of krijgen een plek toegewezen. Bijvoorbeeld:

- De bushalte. Hoe ziet het er daar uit? Wat voor handelingen doe je daar?
- De feestlocatie. Een verjaardagsfeestje. De jarige is de kamer aan het versieren. Zet op de tafel nootjes neer, drankjes klaar, etc.
- Het strand. De spelers zoeken om de beurt een plekje op het strand. Ze doen alsof ze hun handdoek neerleggen en gaan zonnen.
- Het zwembad. Kaartjes kopen, kleedhokjes, de snackbar, duikplank, zwembad, handdoeken.

Het eerste groepje spelers installeert de ruimte. Het 'publiek' kijkt goed. Een aantal leerlingen mag gaan meespelen in de ruimte. Weten ze nog waar de nootjes staan, waar de duikplank is of waar de strandspullen liggen, zodat ze niet op andermans handdoek gaan staan?

Haagse plekken (improvisatie)

De leerlingen kiezen in tweetallen een Haagse plek met behulp van de grote poster. Ze stellen zich deze plek goed voor. Wat voor mensen zijn daar en wat doen ze? Bijvoorbeeld:

- het oude stadhuis waar een trouwerij is
- Paleis Noordeinde op Prinsjesdag
- de Koninklijke Schouwburg waar een voorstelling is
- het Malieveld met de kermis of een demonstratie

Laat de leerlingen de scène als volgt uitspelen:

- De tweetallen beelden hun gekozen locatie en de bedachte personages zo goed mogelijk uit. Ze installeren de ruimte en mogen daar stoelen bij gebruiken. Ze beelden de handelingen uit die passen bij de ruimte.
- Andere leerlingen mogen hun vinger opsteken wanneer ze denken te weten wat er uitgebeeld wordt. Ze krijgen dan de beurt om in te springen in het spel. De 'inspringer' bedenkt wie hij is en wat hij in de scène komt doen.
- Er mag gepraat worden. Al improviserend ontstaat zo een scène met steeds meer personages. Stop het spel als er geen nieuwe 'inspringers' of ideeën meer zijn.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe is het om je een ruimte in te beelden? Wat heb je hierbij ontdekt?
- Welke rol spelen voorwerpen bij het inbeelden van een ruimte?
- Hoe is de improvisatie veranderd toen jij insprong?
- Als je het over mocht doen, wat zou je dan anders doen?

Uitvoeren: Haagse hoogtepunten

Maak een keuze uit onderstaande opdrachten:

Haagse poëzie (voordragen)

Laat de leerlingen in tweetallen onderzoeken hoe je het beste een gedicht kunt voordragen. Gebruik hiervoor het gedicht [Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?](#) en de zelfverzonnen strofes uit de introductie. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:

- Let bij het voordragen goed op verstaanbaarheid en fysieke houding. Maar ook op begrip van de gesproken woorden en de wijze van theatrale kleuring aan de woorden en zinnen. Welke emoties roepen sommige woorden of zinnen op? Waar houd je betekenisvolle stiltes? Kun je variëren in hard en zacht, langzaam en snel?
- De zin "Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?" komt heel veel voor. Kun je die zin op verschillende manieren zeggen en vanuit verschillende emoties? Bespreek de mogelijkheden.
- Laat de leerlingen aantekeningen maken in het gedicht. Kies eventueel ook andere gedichten uit het boekje *De mooiste gedichten over Den Haag* (uitgeverij Kok).
- Verdeel de strofes onder de leerlingen. Laat hen de strofe uit het hoofd leren en oefenen. Laat hen de strofes voordragen voor de klas en vraag naar de tops en tips van het 'publiek'.

Lekker weertje (dialoog)

Laat de leerlingen in tweetallen een dialoog schrijven. Ze gebruiken hiervoor een aantal coupletten van [Wat voor weer zou het zijn in Den Haag?](#). Er worden veel vragen in het gedicht gesteld. Laat de leerlingen twee personages bedenken die de vragen aan elkaar stellen. Bijvoorbeeld in een telefoongesprek tussen een moeder en zoon, of tussen twee geliefden. Besteed aandacht aan verschillende manieren van vragen.

Haags verhaal (tableau vivant)

Maak groepjes van vier tot zes leerlingen. Elk groepje maakt drie tot vijf tableaux met als uitgangspunt een Haagse plek. De reeks tableaux vormen tezamen een stripverhaaltje. De leerlingen bedenken een verhaaltje dat goed in vorm is uit te beelden. Met een duidelijk begin, hoogtepunt en eind.

Bijvoorbeeld:

- Tableau 1: de koning en koningin rijden in de Gouden Koets
- Tableau 2: er vindt een botsing plaats met een voorbijganger
- Tableau 3: de koningin blijkt gewond te zijn
- Tableau 4: Superman komt te hulp
- Tableau 5: iedereen is opgelucht

Let goed op de compositie van het tableau. Maak gebruik van expressieve houdingen en gezichtsuitdrukkingen. Denk ook aan variatie in hoog en laag en waar iedereen zich bevindt op het speelveld. Geef de leerlingen voldoende tijd om te oefenen.

Haags hoogtepunt (scène maken)

Doorloop de volgende stappen:

1. Laat de leerlingen een bekende plek uit de buurt of de stad kiezen, zoals het park, het strand, de kermis, het Binnenhof, de Scheveningse gevangenis, het 'Torentje'. Deze locatie vormt het uitgangspunt voor het verzinnen van een eigen scène. Laat hen passende personages verzinnen die zich op de gekozen plek bevinden. Ze bedenken wat voor spannend gebeuren daar gebeurt. Laat hen nadenken over een goed begin, spannend midden en een duidelijk einde van de scène, passend bij deze plek. Geef de leerlingen de tijd om hun scène te oefenen. Laat de scènes aan elkaar zien en bespreek ze na.
2. Varieer door de groepen te laten ruilen van personages. De eerder gebruikte personages komen zo op een niet logische plek terecht. Bijvoorbeeld: een clown op het strand en een omaatje in het 'Torentje'. Wat gebeurt er nu met de scène? Wat verandert er?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welk onderdeel is het best gelukt en wat zou je daarvan graag willen laten zien?
- Hoe gaan jullie het aanpakken en met welke middelen?
- Als je het een titel zou mogen geven, hoe zou het dan heten?

Presenteren: Haagse hoogtepunten

De spelopdrachten kunnen op verschillende manieren gepresenteerd worden. Twee suggesties:

- Maak een keuze uit of een combinatie van bovenstaande opdrachten en presenteer deze aan bijvoorbeeld de ouders. Een mogelijkheid: combineer een tableau uitgebeeld door een deel van de leerlingen met het voordragen van de strofes van een gedicht door de andere leerlingen.
- Maak een fotoreeks van de tableauseries en maak daar een Haagse fotoroman van.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welk onderdeel spreekt jou het meest aan? Hoe is dat bij de anderen?
- Zie je dingen die op elkaar lijken, bij elkaar passen of heel anders zijn?
- Wat verandert als je de scène ergens anders speelt?
- Hoe is het om je tableaux op foto's terug te zien? Wat zou je willen veranderen en waarom?

5. Opdracht: Haagse helden

In de tweede opdracht worden de begrippen 'talent' en 'heldendom' onderzocht en uitgespeeld. De leerling maakt kennis met bekende Hagenaars en Haagse helden en met Den Haag als regeringsstad. Er wordt geoefend met het spelen van een debat.

Kennisdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• kent verschillende Haagse beroemdheden en kan er minimaal drie benoemen;• kan benoemen wat talent is en welke talenten de klas kent.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• improviseert een scène met een duidelijk begin, midden en eind;• presenteert zijn standpunten overtuigend in een debat;• imiteert een bekende Hagenaar door het uitvergroten van specifieke kenmerken.

Benodigdheden

- tijdschriften of kranten met afbeeldingen van Haagse beroemdheden
- lijm, schaar en papier

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Haagse helden

Maak een keuze uit de onderstaande onderzoeksoopdrachten:

Verborgene talenten

Bepaal met de leerlingen de definitie van 'talent'. Word je met talent geboren of ontwikkel je talent? Geef de leerlingen de opdracht om een lijst te maken met daarop de talenten van de leerlingen in de klas. Begin met je eigen talent. Voorbeelden van talenten: problemen oplossen, vrienden maken, gevoel voor taal of rekenen, sporten, zingen, borduren en toneelspelen. Bespreek de lijst, rubriceer en vergelijk de uitkomsten.

Verzamelen

Welke beroemdheden of andere mensen met bijzondere talenten komen er uit Den Haag? Denk aan popartiesten, voetballers, schrijvers, illustratoren, acteurs, maar ook aan historische figuren zoals Spinoza, Huygens, de gebroeders De Witt, Willem Drees. Noteer de namen en/of plak foto's van deze Haagse talenten op de poster. Wat is er Haags aan deze talenten?

Een held in de klas

Nodig een Haagse held of bekende Hagenaar uit. Laat hem vertellen over zijn werk, hoe hij zijn talent ontdekt heeft en wat hij moest doen om zijn talent te ontwikkelen. Laat de leerlingen vragen voorbereiden. Tip: laat de leerlingen om beurten de 'held' interviewen en maak er een registratie van.

Levend Memory (warming-up)

Twee leerlingen gaan naar de gang. In tweetallen verzint de rest van de klas een beweging en een geluid die passen bij een talent, hobby of beroep. Verspreid de leerlingen over het lokaal. De leerlingen van de gang komen terug en mogen om de beurt een leerling aantikken die zijn beweging laat zien en geluid laat horen. Als ze twee dezelfde hebben gevonden, zetten ze die bij elkaar. Totdat alle koppels zijn gevonden.

Mijn held (spelopdracht)

Bespreek met de leerlingen welke held ze graag zouden willen zijn. In tweetallen bedenken ze vervolgens een scène waarin het heldendom wordt benadrukt. Bijvoorbeeld: het moment dat je een prijs wint, een doelpunt scoort, een kind uit het water redt.

Regeringsstad (spelopdracht)

Tip: bezoek ter voorbereiding van deze opdracht met de klas [Prodemos](#). Doorloop bij het uitvoeren van de opdracht de volgende stappen:

1. Bespreek met de leerlingen wat het betekent om een regeringsstad te zijn. Wat gebeurt er in een regeringsstad? In Den Haag zetelt het parlement. In de Eerste en Tweede Kamer worden veel debatten gevoerd. Bekijk en bespreek een fragment op de website van de [Tweede Kamer](#).
2. Bekijk een stukje van een debat zoals is te zien rondom de verkiezingen of in het Lagerhuis. Start met een kringgesprek over politici, het politieke stelsel en de verkiezingen. Bekijk en bespreek debattechnieken aan de hand van [dit filmpje](#) over debatteren voor scholieren.
3. Maak groepjes van vier tot zes leerlingen. Elk groepje bedenkt een eigen politieke partij. Ze verzinnen een naam en bepalen de belangrijkste programmapunten. Dat mogen punten zijn die in hun leefwereld spelen. Denk aan: wat zouden jullie anders of beter willen in de wereld, je leven, op school of in de buurt waar je woont? Ze bepalen wie wat gaat vertellen over welk programmapunt. Alle partijen krijgen de tijd om zich voor te stellen. Ze moeten ook letten op het aannemen van een hoge status, zoals past bij een politicus. Denk aan de manier van presenteren en spreken en aan de houding.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welk talent van een klasgenoot heeft je verrast? Heb je een talent bij jezelf ontdekt?
- Als jij een held zou zijn, wat zou je dan doen?
- Heb je iets gezien, gemaakt of gedaan wat nieuw voor je was? Hoe was dat?

Uitvoeren: Haagse helden

Maak een keuze uit onderstaande mogelijkheden.

Het debat (geleid spel)

Doorloop de volgende stappen:

1. De verschillende, zelfbedachte politieke partijen gaan met elkaar in debat. Kies met de leerlingen een duidelijk onderwerp waarover het debat moet gaan, bijvoorbeeld over speelmogelijkheden in de wijk. Gebruik eventueel partijpunten als stellingen, zoals: er moet in iedere straat een speeltuin komen. Geef de groepen de tijd om nog even te overleggen.
2. Maak een Tweede Kamer-opstelling met een halve kring stoelen. De leerkracht of een leerling is de voorzitter en leidt het debat. Iedereen die wat wil zeggen moet eerst de voorzitter aanspreken. De leerlingen verplaatsen zich zo goed mogelijk in hun rol van politicus. Debatteer over de gekozen onderwerpen of stellingen.
3. Bepaal met elkaar welke ideeën het meest overtuigden en welke 'politici' het best in hun rol zaten.

Prestatiedrang (scène maken)

De leerlingen maken in twee- of drietallen een scène over het onder druk staan bij het ontwikkelen van talent. Geef de leerlingen voorbereidingstijd. Laat hen bedenken welke personages erin spelen,

bijvoorbeeld: de coach, de pusherige vader en het kind met faalangst. Wat gebeurt er in de scène? Benadruk een duidelijk begin, midden en einde voor de scène. De groepjes laten hun scènes aan elkaar zien en geven elkaar tips en tops.

Bekende Hagnaars (imiteren)

Laat de leerlingen aan de hand van de poster een Haagse beroemdheid of held kiezen. Laat hen filmpjes van deze persoon zoeken en bekijken. Daarbij moeten ze heel goed letten op houding, spraak, bewegingen en kleding. De leerlingen spelen vervolgens de gekozen beroemdheid of held, die over zichzelf vertelt. Dat mag een beetje overdreven zoals sommige cabaretiers of imitators ook doen. Waaraan kunnen de andere leerlingen herkennen om wie het gaat?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe verliep het debat? Werd het zoals je had verwacht? Hoe zou het ook kunnen verlopen?
- Welk idee, welke politieke partij of held spreekt jou het meest aan en zou je verder willen uitwerken?

Presenteren: Haagse helden

Maak een keuze uit onderstaande mogelijkheden:

Theatrale spreekbeurt

Laat de leerlingen een theatrale spreekbeurt houden over hun Haagse held.

Haagse Helden Show

Laat de leerlingen op een catwalk lopen, waarbij ze hun helden imiteren.

Debat

Kies een onderwerp, oefen het debat erover en maak afspraken over de structuur van het debat. Speel het en maak er een filmopname van.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Zag je iets dat je zelf anders zou doen? Kun je dat toelichten?
- Waar ben je trots op?

6. Opdracht: Haagse historie

In deze laatste opdracht is de Haagse geschiedenis het uitgangspunt. De leerlingen maken kennis met Haagse verhalen en gaan deze op diverse manieren verbeelden of uitbeelden. Zo leren ze deze verhalen ook in historische context plaatsen en kunnen ze door hun inbreng een eigen mening laten zien.

Kennisdoelen

De leerling:

- kent een aantal historische verhalen die hun basis hebben in Den Haag;
- weet wat het begrip 'infotainment' inhoudt.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- geeft feedback op zijn spel, ontvangt feedback van andere leerlingen uit zijn groepje en past dit toe in zijn spel.
- is in staat om inbreng van medespelers mee te nemen in spel.

Benodigheden

- websites over Haagse geschiedenis (zie de links in de opdracht hieronder)
- materiaal om historische kostuums van te maken

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren. Aan het eind van deze opdracht staan evaluatievragen die betrekking hebben op het hele project.

Onderzoek: Haagse historie

Maak een keuze uit onderstaande onderzoeksopdrachten.

Haagse historische verhalen (verzamelen)

Verzamel met de leerlingen zoveel mogelijk historische verhalen en bijbehorende historische figuren. Inventariseer uit welke periode de verhalen komen. Kijk bijvoorbeeld op haagsetijden.nl of [deze pagina over de geschiedenis van Den Haag](#). Denk bijvoorbeeld aan de moord op de gebroeders De Witt, het ontsnappingsverhaal van een Franse gravin uit de Gevangenpoort, het verblijf van de jonge Mozart in Den Haag of het [verhaal van Anna Paulowna](#). Bekijk en bespreek de trailer van de voorstelling [De Witt of Oranje](#). Verzin een titel voor het historische verhaal voor op de grote poster.

Typetjes (warming-up)

Onderzoek met de leerlingen wat er gebeurt als je dezelfde tekst (bijvoorbeeld de regels van de school) door verschillende personages laat spelen. Oefen vanuit de rol van bijvoorbeeld de zwerver, de directeur, de oude dame, de verstrooide professor, de kakmadam, de politicus, Haagse Harry.

Stand-up woordassociatie (improvisatie)

Doorloop de volgende stappen:

1. Eén leerling kiest een woord en een medeleerling verzint daar een verhaaltje mee. Leg de nadruk op een zelfverzekerde uitstraling van de verteller. De inhoud van het verhaal is van minder belang dan de manier van vertellen. Besteed aandacht aan gevatheid en snelheid.
2. Twee of drie leerlingen kiezen een personage. Een medeleerling kiest een woord. De spelers springen hierop in en improviseren een korte scène.

Haagse historie (tableau vivant, zie [Toolbox filmpje](#)).

Laat de leerlingen schilderijen en foto's van Haagse historische gebeurtenissen en verhalen zoeken die als uitgangspunt kunnen dienen voor het maken van een tableau vivant. Let op de zeggingskracht van de voorstelling op de afbeelding. Welke schilderijen of foto's zijn geschikt om er een tableau vivant van te maken?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wil je nog meer weten of uitproberen? Zo ja, wat?
- Welke verschillen heb je gezien of gehoord en welk verschil spreekt jou het meest aan?
- Heb je iets ontdekt dat je nog niet wist door het zelf te spelen? Hoe ging dat?

Uitvoeren: Haagse historie

Maak een keuze uit de onderstaande opdrachten.

In die tijd (infotainment)

Doorloop de volgende stappen:

1. Bespreek het begrip ['infotainment'](#). Laat de leerlingen in tweetallen een informatief toneelstukje maken over een Haags geschiedenisverhaal of een bepaald tijdvak, waarin ze de gebeurtenissen verwerken.
2. Kies het tijdvak met behulp van de website haagsetijden.nl.
3. Verdeel verschillende onderwerpen tussen de leerlingen. Gebruik de vijf w's (wie, wat, waar, waarom, wanneer) om de structuur van de gebeurtenis helder te krijgen. Gebruik ter ondersteuning muziek, filmbeelden en rekwisieten. Laat de leerlingen historische (fantasie)kostuums maken. Dat kan bijvoorbeeld heel goed met afgedankte kleding of (behang- of kranten)papier. Bekijk op Google Afbeeldingen het werk van kunstenaressen [Isabelle de Borchgrave](#) en [Eva IJsveld](#).

Haagse historische helden (dialoog)

Laat de leerlingen hoofdpersonen uit verschillende tijdvakken kiezen die invloed hebben gehad op beslissende momenten in de Haagse geschiedenis. Laat deze personen elkaar ontmoeten in verschillende scènes. Kies een gebeurtenis. Wat speelde er? Laat ze er vanuit hun personage over in debat gaan of op zoek gaan naar oplossingen. Wat zou jij in je rol doen in die situatie? Wat is er echt besloten of gebeurd? Voorbeeld: Mata Hari in gesprek met Spinoza over vluchtelingen.

Haagse historische gebeurtenis (tableau vivantreeks)

Werk het tableau uit de onderzoeksopdracht verder uit. Leerlingen maken in groepjes van vijf tot zeven leerlingen drie tableaux van één historische gebeurtenis (een begin-, midden- en eindtableau).

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welke historische scène zou je verder willen uitwerken met welke materialen? Heb je daarvoor meer informatie over kostuums nodig?
- Wat lukt goed? Is er nog iets dat beter kan?
- Had je genoeg aan drie tableaux om het verhaal duidelijk uit te beelden? Welke zou je willen presenteren? Waar zijn jullie trots op?

Presenteren: Haagse historie

Kies in overleg met de leerlingen de presentiemogelijkheden. Bijvoorbeeld:

Den Haag in vogelvlucht

Verwerk de opbrengsten uit de opdrachten tot een nieuws-item bij TV West Nieuws. Maak er filmopnames van. Een presentator kondigt de verschillende onderwerpen aan. Bijvoorbeeld: “Anna Paulowna eet een ijsje met Constantijn Huygens bij Florencia en wordt vergiftigd.”; “Gevangenpoort bezet door Romeinse veldheer Corbulo. Hij organiseert er een concert van Anouk voor zijn vrienden.”

Haags historisch debat

Verwerk de opdrachten tot een debat aan de hand van een echte Haagse historische gebeurtenis. Bijvoorbeeld het verhaal van de gebroeders De Witt: moeten ze wel of niet vermoord worden?

In die tijd

Werk deze opdracht verder uit. Presenteer de infotainmentscènes aan een andere groep en/of aan de ouders.

Tableau op locatie

Een tableau vivant op locatie: op het Binnenhof, op het schoolplein, in het park of tijdens het zomerfeest. Maak foto's of filmpjes om later te kunnen presenteren.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat hebben jullie gemaakt of laten zien en wat vond je daar goed of minder goed aan?
- Hoe hebben jullie de presentatievorm gekozen en uitgewerkt? Wat was jouw aandeel hierin? Waar was je trots op?
- Heeft het publiek gezien wat jullie wilden laten zien? Waar merkte je dat aan?

Evalueren

Bespreek met de leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen.

- Wat ben je te weten gekomen over Den Haag wat bruikbaar was voor de theateropdrachten?
- Is alles uit de Haagse geschiedenis bruikbaar om te gebruiken in het theater?
- Wat vond je het meest interessant om te weten van de geschiedenis van Den Haag?
- Welke rol vond je het leukst om te spelen? Hoe kwam dat?
- Wat was het moeilijkst om te spelen?
- Wat heb je geleerd over het gebruiken van lichaamstaal?
- Welke opdracht zou je graag nog een keer willen doen?
- Welke eigenschappen van jou kun je als talent zien en ontwikkelen?
- Hoe is het om in de huid van je held te kruipen?
- Welk gevoel geeft het lopen als held over de catwalk?
- Hoe is het om dezelfde tekst door verschillende typetjes te laten spelen?
- Waarom is één woord genoeg om een scène te starten?
- Waarop heb je gelet bij het selecteren van de schilderijen en foto's?
- Hoe was het om je in te leven in een bepaalde periode uit de Haagse geschiedenis?
- Hoe verliepen de gesprekken tussen de historische figuren?

